

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti

**“ERKIN VOHIDOV
IJODINING TURKIY XALQLAR
MADANIYATIDA TUTGAN O‘RNI”**

XALQARO ILMIIY-AMALIY KONFERENSIYA
MATERIALLARI

TOSHKENT – 2022

UO‘K

KBK

**Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
Erkin Vohidov ijodining turkiy xalqlar madaniyatida tutgan
o‘rni” xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari / Toshkent,
2022. – 375 b.**

Tashkiliy qo‘mita:

Madjidov I.U. – O‘zMU rektori

Shirnova R.H. – O‘zMU prorektori

Saburov H. – O‘zMU prorektori

Mirsoatova M.S. – Jurnalistika fakulteti dekani

Boltaboyev H.U. – O‘zbek adabiyotshunosligi kafedrası mudiri

Qurbonova M. – O‘zbek tilshunosligi kafedrası mudiri

Mas’ul maharrir:

Filologiya fanlari doktori, professor

Hamidulla BOLTABOYEV

To‘plovchi:

Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori

Ra’no MULLAXO‘JAYEVA

**O‘zMU ilmiy-texnikaviy kengashi tomonidan nashrga
tavsiya etilgan**

ISBN

© Erkin Vohidov, 2022

© O‘zMU, 2022

MUNDARIJA

ERKIN VOHIDOV SHE'RIYATI ABADIYATI

Naim KARIMOV. ERKIN VOHIDOV GULSHANI

Abdulla A'ZAM. ADABIY JASORAT

Qozoqboy YO'LDOSHOV. BEOROM YURAK ZARBLARI

Muhammadjon IMOMNAZAROV. ERKIN VOHIDOV MENING
TAQDIRIMDA.

Narzulla JO'RAYEV. HURRIYAT HAYQIRIG'I

Nurboy JABBOROV. ERKIN VOHIDOV SHE'RIYATIDA MILLIY
RUHIYAT TASVIRI

Islomjon YOQUBOV. HAYOT HAQIQATI VA BADIY-
FALSAFIY TALQIN

Abdulla ULUG'OV. DILBAR SHE'RIYAT

Yangiboy QO'CHQOROV. NIHOLING QOSHIGA BIR GUL EKIB
QO'Y...

Laylo SHARIPOVA. "SHOIRLIK – BU SHIRIN JONDAN
KECHMAKDIR..."

Dilrabo QOZOQBOYEVA, Dildora HUSANOVA. SO'Z SEHRI

Toji NOROV. INSON O'ZING, INSON O'ZING!

Rustam JABBOROV. VATANDOSHLIK VA ZAMONDOSHLIK
SAODATI

Nafisa YUSUPOVA. ERKIN VOHIDOV – EL SUYGAN ADIB

Shaxnoza XO'JAMBERDIYEVA. ABADIY BARHAYOT
SATRLAR

Nigora QIRYIGITOVA. HAYOT HAQIQATINI IFODALAGAN
MISRALARDAGI YUMOR

Sayyora QOZAQOVA. BIR SHE'R JOZIBASI

Sayyora KULATOVA. SHOIRLARLARNING ICHKI
KECHINMALARI ERKIN VOHIDOV ASARLARI MISOLIDA

Halima YULDASHEVA. ERKIN VOHIDOVNING MILLIY RUHNI
HAJVIY OBRAZ VA XARAKTERLAR ORQALI IFODALASH
MAHORATI

Parvina ASHUROVA. ERKIN VOHIDOV LIRIKASIDA
FOLKLORIZMNING TUTGAN O'RNI

Dilruxjon ABDILAKIMOV. ERKIN VOHIDOV IJODI NAIM
KARIMOV TALQINIDA

Dilbar HASANOVA. ERKIN VOHIDOV IJODI VA ZAMONAVIY
O‘ZBEK NASRIDA INSON TUYG‘ULARI TALQINI

Gulnavoz MAMADALIYEVA. SAMIMIYATGA YO‘G‘RILGAN
IJOD

Dilfuza QOSIMOVA. NAZMI NAVOLI, NAVOBAXSH SHOIR

Abdunazar SHAROPOV. ERKIN VOHIDOV –
ADABIYOTSHUNOS

Abbosbek MO‘MINOV. KO‘NGLI UYG‘OQ SHE‘RIYAT

II. ERKIN VOHIDOV IJODI JAHON VA TURKIY MADANIYAT KONTEKSTIDA

Huseyin BAYDEMIR. ERKIN VOHIDOV HAQIDA TURKIYADA
AMALGA OSHIRILGAN AYRIM TADQIQOTLAR

Veli Savash YELOK. UCH TANISHUV – BIR SHOIR

Emek UZUNMEZ. IKKINCHI JAHON URUSHI VA ERKIN
VOHIDOVNING “NIDO” DOSTONI

Shuhrat RIZAYEV. YO‘L IZTIROBI

Muhammadali QO‘SHMOQOV. ERKIN VOHIDOV IJODINI
JAHON ADABIYOTI KONTEKSTIDA TADQIQ ETISH
MASALASIGA DOIR BA‘ZI MULOHAZALAR

Mo‘minjon SULAYMONOV, Abbasjon ROHATALIYEV. ERKIN
VOHIDOV VA ADABIY ALOQALAR

T.T.TASHKENBAYEV, BOBUR BAKHTIYOROV. THE ROLE OF
ERKIN VAKHIDOV’S CREATIVITY IN THE EDUCATION OF
STUDENTS OF TECHNICAL UNIVERSITIES

D.TASHKENBAYEVA, N.QO‘SHOQOVA, V.RASULOVA,

S.XAMRAKULOVA. THE WORK OF ERKIN VOHIDOV – THE
SPECIFICITY OF APPROACHES AND METHODOLOGY OF
TRANSLATION INTO ENGLISH

Sh.S. KHOLMATOVA. ERKIN VAKHIDOV: BRIGHT STAR OF
POETRY

M.O. NOSIROVA. SPECIFIC EXPRESSION OF SOCIAL
VALUES IN THE WORKS OF E. VAKHIDOV

Gulchehra QO‘YLIYEVA. ERKIN VOHIDOVNING
TARJIMONLIK MAHORATI

Shodiya TURDIYEVA. ERKIN VOHIDOV VA NAZAR
ESHONQUL IJODIDA MIFOLOGIZM
Suhrob PO‘LATOV. ERKIN VOHIDOV – TARJIMON

III. ERKIN VOHIDOV – DOSTONNAVIS

Ulug‘bek HAMDAM. ERKIN VOHIDOV VA UNING SHOH
ASARI

Shahnoza NAZAROVA. ERKIN VOHIDOV DOSTONLARIDA
FOLKLOR OHANGLARI

Tozagul MATYOQUBOVA. ZAMON RUHIGA HAMOHANG
SHE‘RIYAT

Shoira AXMEDOVA. ERKIN VOHIDOV TURKUMLARIDA
HAJVNING O‘RNI

Shahlo HOJIYEVA. “NIDO” DOSTONIDA QAHRAMON
RUHIYATINING BADIY TASVIRI

Dildora AZIMOVA. ERKIN VOHIDOVNING “RUHLAR ISYONI”
DOSTONIDA SHAXS KONSEPSIYASI

Shukrullo JO‘RAYEV. ERKIN VOHIDOV IJODINING O‘ZIGA
XOS QIRRALARI

Ozodaxon OTABOYEVA. ERKIN VOHIDOVNING “NIDO”
DOSTONI TAHLILI

Umida BUXOROVA. ERKIN VOHIDOV DOSTONLARINING
BADIY TALQINI

Gulbahor BERDIYEVA, Lobar MELIYEVA. ADABIYOT
DARSLARIDA ERKIN VOHIDOV IJODINI O‘RGATISH
USULLARI

IV. ERKIN VOHIDOV IJODIDA MUMTOZ AN‘ANALAR

Mahliyo MIRSOATOVA. ERKIN VOHIDOV SHE‘RIYATIDA
“GO‘ZALLIK” TUSHUNCHASINING BADIY TALQINI

Dilrabo QOZOQBOYEVA. ERKIN VOHIDOV
MUXAMMASLARIDA SALAFLARIGA IZDOSHLIK

Mo‘minjon SULAYMONOV, Gulnoza XOLDOROVA. “...LEK
NAVOIYDEK BOBOM BOR...”

Tohir QAHHOR. NAVOIYNING QO‘LLARI

Munisjon HAKIMOV. NAVOIY VA ERKIN VOHIDOV

Iroda ISHONXANOVA. ALISHER NAVOIY AN'ANALARI
ERKIN VOHIDOV G'AZALLARIDA

Hilola ESHKUZIYEVA. ERKIN VOHIDOV SHE'RIYATIDA
MUMTOZ ADABIYOT AN'ANALARI

Go'zal AZIMBOYEVA. ERKIN VOHIDOV SHE'RLARINING
MUSIQIY OHANGDORLIGI

Shirinmoh TO'RAYEVA. ERKIN VOHIDOV – RUHIYAT
TASVIRI USTASI

Dildora HUSANOVA. ERKIN VOHIDOV G'AZALLARIDA
NAVOIY AN'ANALARI

V. ERKIN VOHIDOV IJODIDA SO'Z LATOFATI

Ra'no SAYFULLAYEVA, Hulkar HAMROYEVA. ERKIN
VOHIDOVNING SO'Z LATOFATI

To'lqin ESHBEK. BUYUK SHOIRNING ARBOBLIK VA
PUBLITSISTLIK MAHORATI

SH.AXMEDOVA, O.QURBONOVA. E.VOHIDOV IJODIGA
BAG'ISHLANGAN TURKUMLAR HAQIDA

Gulchehra KELDIYOROVA. ERKIN VOHIDOV - SO'Z ZARGARI
Alisher UBAYDULLAYEV. ERKIN VOHIDOV SHE'RLARIDA
O'ZLASHGAN QATLAMGA OID LEKSIK BIRLIKLAR

Ijobat SAYMURATOVA. ERKIN VOHIDOV USLUBINING BA'ZI
JIHATLARI HAQIDA

Onajon RO'ZIMOVA. TIL VA DIL BIRLIGI

Samiya JO'RAQULOVA. ERKIN VOHIDOV QALAMIDA
TATABBU CHIZMALARI

Atoqli va sevimli shoirimiz E.Vohidov bir umr Navoiyning muhibi bo‘lib yashadi. Shoirning she‘riyati o‘quvchiga takror-takror Navoiyni eslatib turishi buning yorqin dalili. Unga:

*Ayt-chi, shoir, uchar bo‘lsang fazolarga,
Ko‘char bo‘lsang Oy, Hulkaru Zuhrolarga,
Yo‘lga Yerdan nimalarni olar eding,
Sen kemangga nimalarni solar eding?*¹⁵⁷ –

deb savol berganimizda shoir eng zarur narsalari orasida, albatta:

*Navoiyning, Fuzuliyning she‘rlarini
Olar edim, olar edim men barini.
Bularsiz men uchmoqqa hech rozimasman,
Fazolarga ko‘chmoqqa hech rozimasman, –*

javobini berishi tayin. Chunki E.Vohidov «o‘zi bilan she‘r xazinalarini olib yuradi. Uning bilan birga Navoiy yurgandek, Fuzuliy yurgandek, Gyote yurgandek, Geyne yurgandek, G‘afur G‘ulom, Hamid Olimjon, Cho‘lpon yurgandek... Ularning she‘rlarini o‘z she‘rlaridek o‘qiydi. Ularni so‘zlatadi, tilga kiritadi – yetgan yeriga she‘r xazinalarini yetkazadi, borgan yeriga she‘r xazinalarini yetaklab boradi».¹⁵⁸

**Iroda ISHONXANOVA,
Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o‘zbek
tili va adabiyoti universiteti
o‘qituvchisi**

ALISHER NAVOIY AN‘ANALARI ERKIN VOHIDOV G‘AZALLARIDA

Annotatsiya. Ushbu maqolada Alisher Navoiy g‘azallaridagi an‘analar zamonaviy she‘riyat vakili hisoblangan Erkin Vohidov

¹⁵⁷Воҳидов Э. Сайланма. 1-жилд. Ишқ савдоси. Т.: Шарқ, 2000. 162-б.

¹⁵⁸Ғафуров И. Юрак мулкидаги кашфиётлар // Воҳидов Э. Сайланма. 1-жилд. Ишқ савдоси. –Т.: Шарқ, 2000. 7-б.

ijodida aks etishi haqida fikr bildirilgan, gʻazallar qiyoslangan. Bu usul yosh avlodning Alisher Navoiy ijodini yaxshi oʻzlashtirishiga xizmat qiladi deb hisoblaymiz.

Kalit soʻzlar: gʻazal, mumtoz, zamonaviy, vazn, anʻana, sanʻat, lugʻat, omonim, antonim, devon.

Maʼlumki, Sharq mumtoz adabiyoti anʻanalari oʻzining betakrorligi bilan ajralib turadi. Ular sababli adabiyot durdonalari qadrlanib kelinmoqda. Mumtoz adabiyot anʻanalari zamonaviy adabiyot namunalarining ham qiymatini oshirishiga shubhamiz yoʻq. 20-asrning zabardast ijodkori Erkin Vohidov gʻazallari tahlilida bunga amin boʻlamiz.

Said Ahmadning “Yoʻqotganlarim va topganlarim” kitobida Gʻafur Gʻulomning Shunday fikrlari bor: “...bu bola mudragan aruzni uygʻotib yubordi. Ivirsiq shoirlar aruzni adoyi tamom qilgan edilar. Aruz baayni pati yulingan tovuq boʻlib qolgandi. Erkin uni arab, fors soʻzlaridan tozalayapti. Sof oʻzbek gʻazalini yaratyapti ... Juda chiroyli, maʼnoli, mahorat bilan yozilgan gʻazallari koʻp ekan.”¹⁵⁹ Yuqoridagi fikrlarni oʻqib, Erkin Vohidov gʻazallarini Alisher Navoiy gʻazallari bilan qiyoslama tahlil qilmoqchi boʻldim.

Birinchi navbatda, gʻazallar vazniga eʼtibor qaratdim. Oʻzbek mumtoz adabiyotida eng koʻp uchraydigan vazn ramali musammani mahzuf (foilotun foilotun foilotun foilun) hisoblanadi.

*Koʻngullar nolasi zulfung kamandin nogahon koʻrgach,
Erur andoqki, qushlar qichqirishqaylar yilon koʻrgach.*¹⁶⁰

Erkin Vohidov gʻazallarida ham ushbu vazn eng koʻp qoʻllanganlaridan biri hisoblanadi:

*Istadim sayr aylamakni
Men gʻazal boʻstonida,
Kulmangiz ne bor senga deb
Mir Alisher yonida.*¹⁶¹

Yoki:

*Tun bilan yigʻlabdi bulbul
Gʻuncha hajri dogʻida.
Koʻz yoshi shabnam boʻlib*

¹⁵⁹ Said Ahmad. Yoʻqotganlarim va topganlarim. – T.: Sharq, 1999. 87-bet.

¹⁶⁰ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar toʻplami, 3-tom. –T.: Fan, 1988. 96-bet

¹⁶¹ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000. 114-bet.

*Qolmish uning yaprog'ida.*¹⁶²

Yana bir ko'p uchraydigan vazn – hazaji musammani solim(mafoiylun mafoiylun mafoiylun mafoiylun):

*Junun vodiysig'a moyil ko'rarmen joni zorimni,
Tilarmen bir yo'li buzmoq buzilg'on ro'zgorimni.*¹⁶³

Bu vaznning go'zal namunalarini Erkin Vohidov she'riyatida ham uchratishimiz mumkin:

*Ajab, vaslingga men endi
Yetishganda ko'rindi moh,
Masal borkim, og'iz oshga,
Burun toshga tegibdir, voh!*¹⁶⁴

Mumtoz adabiyotda bir mashhur vazn bor. "Qalandariy" deb nom olgan bu vazn – hazaji axrabi makfufi mahzuf (maf'uvlu mafoiylu mafoiylu fauvlun):

*Yor bordiyu ko'nglumda aning nozi qolibdur,
Andoqki, qulog'im to'la ovozi qolibtur.*¹⁶⁵

Bu go'zal ohangni Erkin Vohidov devonida ham ko'rishimiz mumkin:

*Gul fasli sanam
Sayr ila gulshanda bo'libdur,
G'uncha ko'z ochib,
Gul yuzida xanda bo'libdur.*¹⁶⁶

Mumtoz g'azallarning yana bir go'zal tomoni – she'riy san'atlarning qo'llanishi. Erkin Vohidov g'azallarida ham she'riy san'atning betakror namunalarini ko'rishimiz mumkin. Keling, she'riy san'atlarning qo'llanishini Alisher Navoiy g'azallaridagi bilan taqqoslab ko'raylik:

1. Istiora (o'xshatish) san'ati

*Gulu gulzor sening bog'i jamolingg'a fido,
Sarvu shamshod dog'i toza niholingg'a fido.*¹⁶⁷

Zamondosh shoirimiz ijodidan:

*Shafaq ko'zhusida
O'z husniga oshiq bo'lib boqmish*

¹⁶² Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000. 115-bet.

¹⁶³ Alisher Navoiy Mukammal asarlar to'plami. 3-tom, – T.: Fan, 1988. 486-bet.

¹⁶⁴ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000, 195-bet.

¹⁶⁵ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988, 163-bet.

¹⁶⁶ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.174-bet.

¹⁶⁷ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to'plami, 5-tom, – T.: Fan, 1990, 28-bet.

*Va tog‘larni taroq aylab,
ya Quyosh sochin taroqlabdur.*¹⁶⁸

Bu baytda shafaq ko‘zguga, tog‘lar taroqqa, quyosh nurlari soch tolalariga o‘xshatilgan.

Yoki

*Ko‘rmasa bir dam jamolin
Men kabi zor yig‘lasin,
Abr ichida berkinib,
Motamsaro bo‘lsin quyosh.*¹⁶⁹

Yuqoridagi baytda havoning bulut bo‘lishi quyoshning motam tutishiga, yomg‘ir yog‘ishi oshiqning ko‘zyoshlariga o‘xshatilgan.

2. Talmeh (misrada mashhur shaxs yoki voqeaga ishora qilish) san’ati

*Jomi Jam birla Xizr suyi nasibimdur mudom,
Soqiyo, to tarki joh aylab gado bo‘ldum sango.*¹⁷⁰

Fikrimizcha, Erkin Vohidov ham she’riy san’atlarni nozik tushungan:

Ey munaqqid, sen g‘azalni

Ko‘hna deb kamsitmagil,

Sevgi ham Odam Atodin

*Qolgan inson qonida.*¹⁷¹

Yoki

Sevgi sahrosida qolmish

Necha Majnundan g‘ubor,

Necha Farhod gardi yotgay

*Bistunning tog‘ida.*¹⁷²

(Bistun – Farhod qazigan tog‘.)

3. Tazod (baytda zid ma’noli so‘zlarni qo‘llash) san’ati

*Seni topmoq base mushkuldurur, topmaslig‘ osonkim,
Erur paydolinging pinhon, vale pinhonlig‘ing paydo.*¹⁷³

Zamondosh shoirimiz ham o‘z she’rlarida antonimlarni o‘rinli qo‘llagan:

¹⁶⁸ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000. 179-bet.

¹⁶⁹ Erkin Vohidov. Ishq savdosi, –T.: Sharq, 2000. 189-bet.

¹⁷⁰ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988, 37-bet.

¹⁷¹ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000. 114-bet.

¹⁷² Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000. 115-bet.

¹⁷³ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988, 25-bet

*Barcha shodlik senga bo'lsin,
Bor sitam zorlik menga,
Barcha dildorlik senga-yu,
Barcha xushtorlik menga.*¹⁷⁴

Yoki

*Shahr ichida holatimdan
Kulmagan bir oqilu
Xilvat ichra menga ulfat
Bo'lmagan devona yo'q.*¹⁷⁵

Birinchi baytda shodlik – zorlik so‘zlari antonim bo‘lsa, ikkinchi baytda oqil so‘zi devona so‘ziga zid ma’noli bo‘lib kelgan.

4. Tanosub (baytda bir-biriga yaqin so‘zlarni qo‘llash) san’ati
*Xattining vasfin yozarmen kirpiku xoli bila,
Xat yozarda chun zaruratdur qalam birla midod.*¹⁷⁶

Bu she’riy san’atga ham “O‘zbekiston qahramoni” unvoni sohibi bo‘lgan ijodkorimiz g‘azallaridan misol keltirishimiz mumkin:

*Yoshligim, sen menga bergan
Kuch, shuuring, g‘ayrating
Xalqu yurtga baxsh etolsam,
Shunda mendan rozi bo‘l.*¹⁷⁷

Yoki

*Bu jahon gulzorida
Har bir chechakning o‘rni bor,
Xoh tikandir, xoh pechakdir,
Xohi yaproq, xohi gul.*¹⁷⁸

Birinchi baytda kuch, shuur, g‘ayrat so‘zlari bir-biriga yaqin ma’noli so‘zlar bo‘lsa, ikkinchi baytda chechak, tikan, yaproq, gul so‘zlari uyadosh so‘zlarga mansubdir.

5. Irsoli masal (baytda maqol qo‘llash) san’ati
*O‘qlaring ko‘nglumga tushgach kuydi ham ko‘z, ham badan,
Kim kuyar ulu qurug‘ chun naysitong‘a tushdi o‘t.*¹⁷⁹

¹⁷⁴Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.115-bet

¹⁷⁵Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.192-bet

¹⁷⁶ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988. 115-bet

¹⁷⁷ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.143-bet

¹⁷⁸ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.146-bet

¹⁷⁹ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988. 89-bet

“O‘rmonga o‘t tushsa, ho‘lu quruq barobar yonadi” maqoli ko‘zda tutilgan.

Kulib yurgay edim bir vaqt

O‘qib Majnun jununidin,

Degaylar o‘zgin kulma

*O‘zingdan bo‘lmayin ogoh.*¹⁸⁰

Bu yerda “Birovning ustidan kulmagin zinhor, sening ham ustingdan kuluvchilar bor” maqoliga ishora qilinyapti.

Yoki

Ko‘yida men tosh boshimni

Urmagan ostona yo‘q,

Elda bor Shunday masal:

*Jon chekmasang jonona yo‘q.*¹⁸¹

“Toqqa chiqmasang, do‘lona qayda, jon chekmasang – jonona” maqoli juda chiroyli tarzda ifoda etilgan.

6. Tajohuli orif (bilib bilmaslikka olish) san’ati

Yuzni gullardin bezabmu bizni qurbon aylading?

*Yo yuzungga tegdi qonlar bizni qurbon aylagach?*¹⁸²

Hazrat Navoiydan keltirilgan yuqoridagi misralardan so‘ng, zamonaviy she‘riyat namunalaridan keltiramiz:

Ayt, bu soching tolasimu

Jon ipin bir bandimu,

Yoki soching tolasiga

*Jon ipim bog‘landimu?*¹⁸³

Yoki

O‘t yuzingning Shu‘lasidan

Bu qoraygan qoshmi yo

Subhi bayzodek gul uzsa

*Shomi savdo tusli barg.*¹⁸⁴

Bu san’atda oshiq qizning tashqi ko‘rinishiga yoki o‘zining ruhiy holatiga bog‘liq sifatlarni bilib turib so‘raydi, bu bilan holatning tasvirini yanayam go‘zallashtiradi. Erkin Vohidovning birinchi baytida oshiq qizning soch tolalarini jon ipiga o‘xshatib, chiroyli

¹⁸⁰ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.195-bet

¹⁸¹ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.192-bet

¹⁸² Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to‘plami, 3-tom, – T.: Fan, 1988. 98-bet

¹⁸³ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.183-bet

¹⁸⁴ Erkin Vohidov. Ishq savdosi. – T.: Sharq, 2000.130-bet

tasvir yasayapti. So'ngra o'z tasviriga o'zi lol qolib, qizdan bu o'xshashlik asosini so'rayapti. Ikkinchi bayt yigit ikkilanyapti: go'zalning qoshi yuzining Shu'lasidan qorayganmikin yoki bu oppoq gulning ustidagi qora rangli bargmikin?

7. Tajnis(shakldosh so'zlarni qo'llash) san'ati

*Sahnida yuz gul chiqorib bir yig'och,
Har gulining atri borib bir yig'och.*¹⁸⁵

Bu baytda "yig'och" so'zi "daraxt" va "masofa o'lchovi" ma'nolarida kelgan.¹⁸⁶

Omonim so'zlarni san'atkorona qo'llangan g'azal:

*Tong emas bu, tongda bo'lsam
Men xayol obida g'arq,
Tong qilibdur Chunki ko'nghim
Bu xayoldek obida.*¹⁸⁷

Yuqoridagi baytda "tong" ("subhidam" va "qotib qolmoq") va "obida" ("suvida" va "yodgorlik") so'zlari shakldoshligi asosida betakror she'riy san'at yaratilgan.

Alisher Navoiy she'riyatining ta'siri sezilib turgan go'zal tashbehlarni o'qib, sevimli shoirimiz Erkin Vohidovning naqadar noyob iste'dod sohibi bo'lganligiga yana bir bor ishonch hosil qilamiz. Ikki zabardast ijodkor asarlarini qiyoslab tadqiq qilishimiz yosh avlodning o'zbek mumtoz adabiyotini tushunishiga ko'makdosh bo'ladi deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alisher Navoiy // Mukammal asarlar to'plami, 3-tom. – T.: Fan, 1988-y., 616 bet
2. Anvar Hojiahmedov // "O'zbek aruzi lug'ati". – T.: Sharq, 1998-y, 224 bet
3. Anvar Hojiahmedov // "She'riy san'atlarni bilasizmi?". – T.: Sharq, 2001-y, 96 bet
4. Dilnavoz Yusupova// "Aruz vazni qoidalari va mumtoz poetika asoslari". – T.: Ta'lim-media, 2019-y, 184 bet
5. Erkin Vohidov // "Ishq savdosi". – T.: Sharq, 2000-y, 416 bet

¹⁸⁵ Dilnavoz Yusupova. Aruz vazni qoidalari va mumtoz poetika asoslari. – T.: Ta'lim-madia, 2019. 171-bet

¹⁸⁶ Navoiy asarlari uchun qisqacha lug'at. – T.: Fan, 1993. 124-bet.

¹⁸⁷ Erkin Vohidov "Ishq savdosi", T., "Sharq", 2000-y, 122-bet

6. “Navoiy asarlari uchun qisqacha lug‘at”. – T.: Fan, 1993-y, 376 bet
7. Said Ahmad// “Yo‘qotganlarim va topganlarim”. – T.: Sharq, 1999-y., 304 bet.

ERKIN VOHIDOV SHE’RIYATIDA MUMTOZ ADABIYOT AN’ANALARI

Eshkuziyeva Hilola G‘ulom qizi
O‘zbekiston Milliy universiteti magistranti
hilola12345hilola@gmail.com
+998934794799

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Erkin Vohidov she’riyatida mumtoz adabiyot an’analaridan mohirlik bilan foydalanganligi, shoir she’rlarining kitobxon qalbidan chuqur joy olishiga ko‘maklashadigan jihatlar haqida so‘z boradi.

KALIT SO‘ZLAR: She’riyat, “Yoshlik devoni”, tashbeh, talmeh, tazod.

*She’riyat dunyosi keng,
Gulzori ko‘p, bo‘stoni ko‘p,
Har ko‘ngil arzini aytur
Neki bor imkonida.
E. Vohidov*

O‘zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri Erkin Vohidov ijodi ko‘p qirraliligi va o‘ziga xosligi bilan muhim ahamiyat kasb etadi. Shoir ijodidagi milliylik, falsafiylik, odamiylik, tarixiylik singari g‘oyalar tamoyili kitobxonni beixtiyor poetik mushohadaga chorlaydi. O‘tkir ijtimoiy masalalarni dadil ko‘tarib chiqish, hayot haqiqatining murakkabligi va ziddiyatlari bilan boricha namoyon etish, ma’naviy va jismoniy ruh erkinligini badiiy tasvirlash E. Vohidov ijodiyotining asosiy xususiyatlaridan biridir.